

Prins Hendrikschool 1903-2003 (slot)

J. van der Molen en B. Mooibroek

In het voorjaar van 2003 werd met een uitgebreid feestprogramma het honderdjarig bestaan van de Prins Hendrikschool gevierd. Ter gelegenheid van een eeuw christelijk onderwijs in Lochem verscheen het “Jubileumboek Prins Hendrikschool 1903-2003”, dat aan leerlingen en oudleerlingen, leerkrachten en andere betrokkenen werd uitgereikt. - In deze aflevering de jaren 1989 tot 2003.

De periode 1989 - heden, meester Mooibroek Het gaat gewoon door

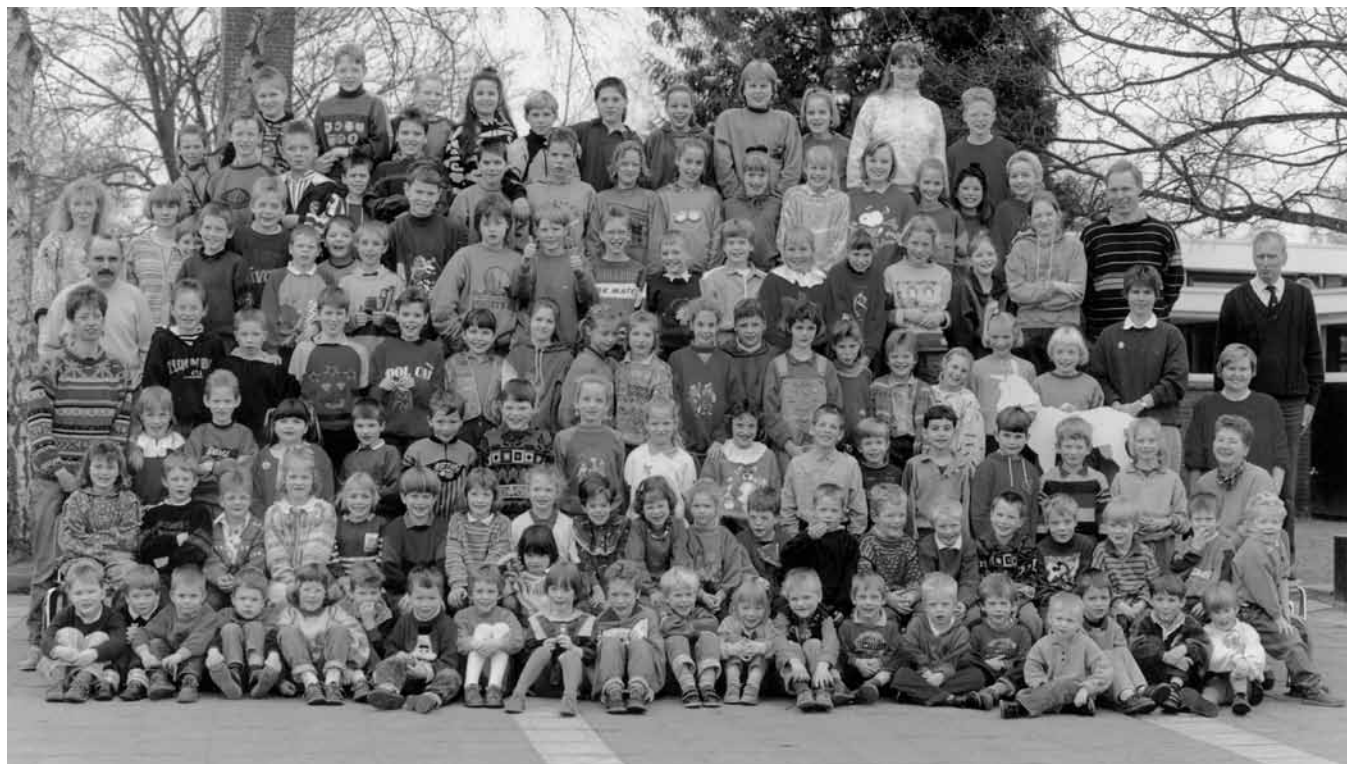
Het onderwijs was nog altijd in beroering. Door de economische malaise volgden bezuinigingen elkaar snel op. De meest kromme regeling was ooit dat 4-jarige kleuters maar voor de helft meedelden. Dat zo'n regeling ook formatieproblemen opleverde zal duidelijk zijn. Het bestuur heeft in deze moeilijke periode altijd klaar gestaan om, bij een financieel tekort, uit eigen zak leerkrachten-uren te betalen. Daar waren we als scholen en uiteraard ook de ouders en kinderen erg blij mee. De vernieuwingsdrang die in de jaren zeventig was ingezet, is in de magere jaren daarna, weliswaar op een laag pitje, gewoon voortgezet.

Na verloop van tijd trok de economie weer aan en dat was goed te merken. Opeens stond het onderwijs weer volop in de schijnwerpers van allerlei ontwikkelaars. Hun gedachtengoed werd omgezet in beleid.

Grootschalige operaties zagen het daglicht, waaronder Weer Samen Naar School (WSNS) en Informatie en Communicatie Technologie (ICT), onderwerpen die ook in 2003 nog altijd hun uitwerking hebben.

Bij WSNS wordt gestreefd naar het aansluiten bij de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind. Als gevolg daarvan neemt het frontaal klassikaal lesgeven af en ontstaat een meer gedifferentieerde aanpak. Op die manier wordt het ook mogelijk om kinderen met leerachterstanden langer voor het reguliere basisonderwijs te behouden. Zelfs kinderen met een duidelijke indicatie voor speciaal basisonderwijs vinden voor soms korte of langere tijd een plaatsje binnen de school.

Vanaf 1998 is door de overheid flink ingezet op het ontwikkelen van ICT. Scholen hebben veel geld ontvangen om computers aan te schaffen en deze in te zetten bij het onderwijsleerproces. De kinderen zullen van al die onderwijsvernieuwingen niet veel heb-

Schoolfoto uit 1991.

Huidige leerkrachten in 2003.

ben gemerkt. Zij werkten gewoon aan hun taken en opdrachten. Door de veranderende omgangsvormen werd juf Klein Brinke voortaan juf Aly en meester Mooibroek meester Bert. Maar er veranderde echter meer. De school werd steeds vaker met niet-schoolse zaken geconfronteerd, veelal waren het sociale en/of opvoedingsproblemen.

Maatschappelijke ontwikkelingen stopten niet bij de deur van de school. De basisschool is de laatste jaren niet meer alleen een onderwijsinstituut maar vervult ook een sociale en pedagogische functie. De komende jaren zullen voorlopig een zelfde beeld geven.

Dat alle onderwijskundige veranderingen ook een beroep hebben gedaan op de vaardigheden van leerkrachten is begrijpelijk. Opeens moesten er computers in de klas komen en nog gebruikt worden ook. Voor hen die geen affiniteit met technologie hebben een hele opgave. Het meest is gezocht om alle uitwerkingen van WSNS. Niet alleen de manier van lesgeven moest veranderen, ook de individuele mogelijkheden van ieder kind dienden beter benut te worden. Dat bracht de nodige administratie met zich mee en er is zelfs een uitgebreide dossiervorming ontstaan. Sommige kinderen die gedurende de schoolperiode regelmatig in een zorgtraject hebben verkeer, verlaten de school met een lijvig dossier. Het kenmerkt de maatschappij van deze jaren. Alles moet verantwoord worden op papier, scholen moeten transparant zijn (schoolgids, Medezeggenschapsraad, schoolplan et

cetera) en de resultaten moeten voldoende zijn. (De kille cijfers van de eindtoets CITO bepalen in grote mate de kwaliteit van de school.) De kinderen worden de gehele schoolperiode “gevolgd” middels een leerlingenvolgsysteem. In alle groepen worden periodiek tal van vorderingentoetsen afgenomen en er is een leerkracht, die als Intern Begeleider de collega's daarin begeleidt en ondersteunt. Nascholing is voor leerkrachten ook een “must”.

Om adequaat te kunnen inspelen op de begeleidingsvragen, moet alles voldoende onderbouwd zijn. We kunnen stellen dat in de loop der jaren veel is veranderd aan de inhoud van het vak van onderwijzer. De ouderen onder hen hebben soms heimweegevoelens naar de tijd toen lesgeven gewoon lesgeven was en er weinig of geen poespas omheen te bekennen was. Daarentegen is het onderwijs van nu een stuk kindvriendelijker. Dankzij het volgsysteem wordt nu de ontwikkeling van het kind in de totaliteit bekeken.

De kinderen zijn in de loop der jaren ook veranderd. Vrijwel iedereen zal dat beamen. De gezagsverhoudingen zijn behoorlijk veranderd, met als gevolg dat de meester of juf niet meer een autoriteit is maar door de kinderen vaak als een ouder wordt gezien. De afstand school - thuis is verkleind. Sommigen ervaren dan dat normen weleens kunnen botsen. Wat soms thuis wel kan, kan niet altijd op school en andersom. Kinderen spelen nu ook anders. De computer en de televisie slokken veel van de speeltijd op, met als

Leerkrachten tijdens de eindejaarsvoorstelling.

gevolg dat samen spelen en samen werken voor sommige kinderen wel eens moeilijk is. En wat te denken van een verhaal van iemand die vertelde dat hij vroeger soms op zijn stoeltje werd vastgebonden omdat hij zo beweeglijk was? (Dit is gelukkig nooit op de PH-school gebeurd.) Nu hebben we daar een "etiket" voor, daar zijn we goed in tegenwoordig, we noemden dat vroeger MBD-kinderen en in 2003 heten ze ADHD-kinderen en... ze worden niet vastgebonden!

De ouders

De ouders zijn kritischer geworden. Dat begint al bij de schoolkeuze. Het gebeurt nog zelden dat een ouder een kind direct aanmeldt. Meestal wordt eerst langs een tweetal, soms nog meer, scholen geshopt om uiteindelijk een definitieve keuze te maken. Niet langer is hoofdzakelijk de richting (openbaar of bijzonder) van de school bepalend, maar veeleer de kwaliteit. We zijn er dan ook heel trots op dat de PH-school, ondanks zijn minder gunstige ligging nog steeds een groeischool is. Dat zegt iets over de kwaliteit. Historisch gezien hebben we ook een naam hoog te houden. Zoals gezegd, ouders kiezen voor kwaliteit, maar er komt ook een steeds grotere groep weer op de christelijke identiteit af. De school functioneert voor velen als een plaatsvervangend geloofsopvoeder voor de kinderen. In deze tijd van ontkerkelijking een mooie opdracht.

Het gebouw

In dit nieuwe millennium is het schoolgebouw voor een groot deel gerenoveerd. Buiten is het schoolplein aangepast en verbeterd. Daardoor kan de PH-school nog jaren mee. Overigens is het voortbestaan van de PH-school in het gebouw aan de Zutphenseweg het

onderwerp van onderhandelingen geweest tussen de gemeente Lochem en het bestuur van het vereniging. Gezien de forse onderhoudsinvesteringen die de gemeente in het gebouw moest steken, is voorgesteld de PH-school voort te zetten in het gebouw van de toenmalige Rembrandtschool. Het bestuur heeft hier uiteindelijk van afgezien.

Nog altijd is de PH-school een verenigingsschool. Daar is in al die jaren niets aan veranderd. Het wordt voor de bestuurders wel steeds moeilijker om op de hoogte te blijven van de omvangrijke regelgeving binnen het onderwijs. De uitvoering van veel van deze taken berust bij een administratiebureau en de directeur van de school. Vandaar dat hij tegenwoordig ruim is gemandateerd om namens het bestuur te mogen optreden. Toch wel wat anders dan tijdens de eerste jaren van het bestaan van de school. In oude notulen is terug te lezen dat het hoofd van de school regelmatig op het matje werd geroepen om zich te verantwoorden.

In het kader van bestuurlijke schaalvergroting is de VCO op 6 maart 1998 gefuseerd met de christelijke schoolvereniging uit Laren. De nieuwe vereniging heet nu Vereniging voor Christelijk Basisonderwijs Lochem-Laren, afgekort VCBO L-L. Om die reden is niet de vereniging in 2003 de jubilaris, maar de school.

Onze missie in de 21ste eeuw

Nog volop in bloei gaan we de komende jaren verder met onze opdracht: kinderen begeleiden op hun weg naar volwassenheid. Dat is niet alleen schools leren, maar ook van en met elkaar leren. Samen proberen we er iets goeds van te maken. In de schoolgids hebben we dat beschreven als werken aan een driedi-

mensionale ontwikkeling. De eerste dimensie ben je zelf. Je bent geboren en een kind van God in deze wereld. Ieder mens is zelf verantwoordelijk voor zijn eigen doen en laten. Daar moet je mee leren omgaan. Op school werken we daar aan. We hanteren de verhalen uit de Bijbel als inspiratiebron voor ons handelen.

De tweede dimensie. Ieder mens moet leren omgaan met anderen en met tegenstellingen. Het ontwikkelen van een moreel besef en het leren om afwegingen te maken zijn belangrijk om in zaken als geluk-ongeluk, goed-slecht, vertrouwen-wantrouwen, liefde-haat, daadwerkelijk te kunnen handelen. Op school moet het handelen van de leerkrachten gebaseerd zijn op de christelijke visie en voor de kinderen zichtbaar worden gemaakt.

De derde dimensie. Wat heb je van jezelf te geven? Wat betekenen jij voor je omgeving? Vanuit de identiteitsontwikkeling moet het kind leren dat zorg voor anderen vanzelfsprekend is. Daarom zal er een voortdurende aandacht zijn voor de mens in nood.

Daarmee heeft de school zich een stevige opdracht op de hals gehaald. Maar we doen dat geïnspireerd en met enthousiasme. Daar is in al die honderd jaren niets aan veranderd!

Dit gedachtegoed is in dichtvorm verwoord door een oud-leerkracht, mw Aly Veldpape-Winkeldermaat.

Met de lepel van de liefde

*Mensen moeten leren leven.
Voor sommigen lijkt dat een spel.
Eet maar wat er op je bord komt,
Soms lust je 't niet, soms lust je 't wel.*

*Met de lepel van de liefde
Zult je 't eten beter leren,
't Hapje dat je eerst niet bliefde
Kun je slikken en verteren.*

*Je ziet planten, dieren, mensen
Stenen, sterren en planeten
Maar de samenhang van alles,
Je verstand kan het niet weten.*

*Toch voel je wel, dat in het 'Al'
Iets is, dat je niet ziet, maar weet.
't Is de binnenkant van alles,
De samenhang die 'leven' heet.*

*Met de lepel van de liefde
En met de saus van het gevoel
Gaat het eten stukken beter,
Proef je opeens een zin, een doel.*

Aanvulling op PH-school

C.M. Eikelenboom-Hungerink, Haren

In Land van Lochem kwam ik de herinneringen tegen van meester Beeftink aan zijn Lochemse periode, waarin hij ook de opvang vermeldde van de mannen die in Rotterdam bij een razzia opgepakt waren in november '44 en wachtend op verder transport naar Duitsland in de Prins Hendrikschool werden ondergebracht. Deze gebeurtenis miste ik tot dusver bij hetgeen over de geschiedenis van die school is geschreven. Voor mij hoort dit bij de duidelijkste herinneringen die ik heb aan de oorlog. Daarom heb ik de behoefte er nog wat details aan toe te voegen.

Scholen gesloten

Najaar 1944 was ik 8 jaar en zat bij juffrouw Van Daalen in de 2^e klas, althans zou daar hebben moeten zitten. Sinds de landing bij Arnhem waren echter alle scholen in Lochem 'gevorderd' en je liep dus bij huis, dag in dag uit. Je had wat verplichte karweitjes te doen: kleine houtjes hakken, want elke morgen moest het fornuis, dat van de keuken naar de kamer was verhuisd, aangemaakt worden; soms moesten we melk halen (clandestien) bij boer Hunteler, die aan de Nieuweweg vlak tegenover de Kastanjelaan een boerderij had. Dat vond ik best eng, want dan moest je langs het 'huis met het torentje' aan het begin van de Kastanjelaan en daar zat de landwacht in en hoewel ze kinderen toch niet gauw op 'smokkelwaar' zouden controleren, was ik er toch bang voor. En voor het overige speelde je vroeger sowieso veel buiten; zelfs in het centrum van Lochem was niet veel verkeer, zeker in die tijd niet. Wat militaire wagens misschien, het meest kwamen er paard en wagens voorbij. Immers bij de Smederij van Breukink werden de paarden 'beslagen'; dat stonk vreselijk naar schroeiend hoorn. Ja, natuurlijk waar je je ook nuttig bij maakte, was het uren in de rij staan, want er was niet veel te koop. Soms hoorde je via mond tot mond reclame dat er bij bijvoorbeeld groenteboer Nengerman iets aangekomen was, waar iedereen dus meteen op af kwam.

De spelletjes die we als jeugd met elkaar deden waren ook aangepast aan de omstandigheden: onderduikertje (verstoppertje dus), vliegeniertje (krijgertje).

Bovendien was er naast ons een gezin komen wonen met negen kinderen. Voor "elck wat wils" dus en er viel altijd wel wat te beleven. Het gezin Wilbrink was geëvacueerd uit Zierikzee, waar ze een kruidenierszaak hadden. Deze werd, voorzover er nog wat te verkopen viel, in Lochem voortgezet. De heer Wilbrink was uit

Lochem afkomstig en was, omdat zijn vrouw een Zeeuwse was, in Zierikzee terecht gekomen. Vroeger had hij, net als mijn vader, bij meester Bakker op de Prins Hendrikschool gezeten, dus het waren meteen goede burenen. Dat zij in het huis naast ons, een winkelpand nog wel, gehuisvest konden worden, kwam omdat de oorspronkelijke bewoner, de joodse slager Weil 'op transport' was gegaan. Hij en zijn vrouw waren afscheid komen nemen met de bemoedigende woorden: 'We zijn gauw weer terug, want Engeland heeft binnen

drie maanden de oorlog gewonnen.' Na drie maanden waren zij omgebracht en duurde het nog zeker twee jaar voor de oorlog voorbij was. Ondertussen bewoonden N.S.B.-ers het huis naast ons, er wapperde een in mijn ogen buitensporig grote nazi-vlag aan de Jugendstilgevel en er stond een portret van Hitler in de etalage, verder niets. Maar op zekere dag waren ze vertrokken en zo kon het gezin Wilbrink er in.

November 1944

En zo begon november 1944; het was een sombere tijd, in mijn herinnering mistig, regenachtig. Op een morgen werd er bij ons een briefje afgegeven, bestemd voor mijn moeder. Het bleek afkomstig van een neef, die in Rotterdam woonde en liet weten dat hij bij een razzia was opgepakt en nu in Lochem in de Prins Hendrikschool zat. Hij vroeg dringend om scheergerei en schone sokken.

Hoe de gebeurtenissen zich verder ontwikkelden, weet ik niet precies meer. Wel dat we bij onze burenen aan het brood smeren gezet werden voor de Rotterdammers. We hebben heel wat van die kleine, kleffe, grauwe sneetjes oorlogsbrood gesmeerd en later heb ik me vaak afgevraagd hoe ze zo gauw aan al dat brood, dat immers op de bon was, zijn gekomen. Het verhaal van meester Beeftink heeft dat voor mij opgehelderd: de bakkers in Lochem zorgden daarvoor.

We waren inmiddels natuurlijk wel nieuwsgierig naar wat er allemaal bij onze school gebeurde en gingen 's middags kijken. Daar stonden de Rotterdammers in rijen opgesteld op het schoolplein, Duitse bewakers er om heen, om af te marcheren naar de gaarkeuken aan de Tramstraat. Er stonden hele rijen Lochemers te kijken rond het plein. Af en toe opende de rij zich even om een Rotterdammer door te laten die zich snel uit de voeten maakte en het publiek zorgde ervoor dat de rij zich weer onmiddellijk sloot, zodat de bewakers er niets van zouden merken. Dat bleek een misvatting te zijn; opeens hadden ze door wat er gebeurde en werd er in het wilde weg geschoten. De menigte stooft uiteen. Mijn vriendinnetje en ik zijn het portiek bij juffrouw Van Daalen, schuin tegenover de school ingevlucht en durfden pas veel later hard lopend naar huis. Naderhand hoorden we dat de ondergrondse deze ontsnappingspoging heeft bedacht, een bakker aan de Poorters Janlaan (zijn naam weet ik niet meer) speelde hierbij een rol. Gecombineerd met het verhaal over het beschikbaar stellen van brood, zou dat inderdaad wel het geval geweest kunnen zijn.

Het dochtertje van de slager

Een heel andere herinnering aan de oorlog is voor mij nauw verbonden met het dochtertje van slager Roos. Slager Roos had de slagerij, die er nu nog altijd is, aan de Markt naast het postkantoor. Wij woonden helemaal aan de andere kant van de Markt, op de hoek van de Molenstraat. Spelen deed je meestal met de kinderen in de buurt, dus Molenstraat, Bagijnestraat, dat was het zo ongeveer. Alleen wanneer de kermis kwam en de draaimolen, de zweefmolen, de golfbaan enzo opgebouwd werden kwam natuurlijk de hele jeugd die rond de Markt woonde daar op af.

Daar zag ik het dochtertje van slager Roos en dat viel op om de een of andere reden. Het was een mager meisje, in een zwart jasje met een gele ster erop. Thuis had ik het er over en mijn moeder vertelde dat ze in de rouw was, omdat haar moeder was gestorven en zo'n gele ster hadden alle joodse mensen.

Een tijdje later, hoeveel later weet ik niet, maar het was dus in de tijd dat de joden weggevoerd werden, vertelde mijn moeder dat het gezin Roos was vertrokken. Maar 'Saartje' (haar eigenlijke naam weet ik niet) vertelde niet mee en had zich verzet. Ik kon me dat levendig voorstellen: waarom zou je uit Lochem weg willen gaan? Maar liever wel of niet was er voor de Lochemse joden niet bij en dus had vader Roos zijn toevlucht genomen tot een belofte, waarvan hij waarschijnlijk zelf ook vurig hoopte, dat hij die spoedig zou moeten inlossen: 'Als we terugkomen mag jij de mooiste pop uitzoeken die er in Lochem te koop is'. Ik hoef niet te vertellen hoe het afgelopen is, maar voor mij is het dochtertje van slager Roos aan de Markt het symbool van de jodenvervolging: de Anne Frank van Lochem.